

Barnekonvensjonen + Aktivitetsplikten=

**Hvordan lykkes i arbeidet med utfordringer i
skolemiljø?**

Dagens tema

- Bakenfor loven – hvordan forstå kapittel 9A i Opplæringsloven
 - Subjektivitetsprinsippet
 - Barnets rett til å bli hørt
 - Barnets beste
- Hvordan sikre effektiv aktivitetsplan, felles oppfattelse og positiv utvikling? Noen forutsetninger
- Aktivitetsplanen – en konkretisering

Kristian har en adferd som bekymrer. Han lager mye uro. Han kommer stadig med utsagn som andre elevene opplever krenkende. Når de andre svarer tilbake går han «i svart». De andre elevene svarer med å trekke seg unna Kristian. Han forstår ikke dette og blir lei seg og fortvila når han blir avvist. I friminutt er han svært aktiv. Han flyr rastløst fra den ene gruppen av barn til den andre og etterlater seg ofte kaos og lek som har gått i stykker. Noen lærere kaller han «the walking disaster». I samtale med voksne sier Kristian at de andre elevene ikke vil være venner med han og sier stygge ting til han. Foreldrene forteller at de ikke kjenner igjen denne adferden. De vil ikke vil at Kristian skal «fotfølges» og mener det forverrer situasjonen.

I samme gruppe er Philip. Han er stille og forsiktig og står ofte og ser på når de andre elevene leker. Han er sjelden sammen med noen og oppleves som en ensom gutt. Han blir svært engstelig når Kristian utagerer. Kristian angrep ved en anledning Philip og tok kvelertak på han. Philip har etter dette sagt at han ikke vil gå i samme klasse som Kristian. Han er redd. Philip har et høyt og økende fravær. Philip sine foreldre krever at Kristian bytter klasse.

- Tenk kort igjennom – hvordan vil du nærme deg denne problemstillingen? Hva kunne være gode tiltak?

Subjektivitetsprinsippet

- Det er barnets subjektive opplevelse av eget skolemiljø som avgjør om det brytes mot barnets rett til et trygt og godt læringsmiljø
- Barnehager og skoler som erkjenner dette, hvor dette gjennomsyrrer tilnærming, holdninger og håndtering, lykkes i større grad i arbeidet
- Barn som opplever seg krenket skal ivaretas emosjonelt som om de var krenket. Det må skilles på omsorg og veiledning. (Her er det ikke rom for vurdering.)
- Barn som oppleves krenkende skal følges opp etter en faglig vurdering av situasjonen.

Barnekonvensjonen - Artikkel 12 nr. 1

Partene skal garantere et barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, retten til fritt å gi uttrykk for disse synspunkter i alle forhold som vedrører barnet, og tillegge barnets synspunkter behørlig vekt i samsvar med dets alder og modenhet.

Å høre et barn

- Barnet har **rett** til å bli hørt – ikke **plikt** til å uttale seg
- «Partene skal garantere et barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, retten til fritt å gi uttrykk for disse synspunkter...»
 - Hvem?
 - Hva?
 - Hvor?
 - Hvordan?
 - Hvilke?
 - Når?
- Hvilken informasjon skal barnet ha når? Husk – innhenting av informasjon og bruken av informasjonen går hånd i hånd
- Hvilken vekt skal barnets mening ha?

Barnets rett til å bli hørt – noen utfordringer

- Mangelfull undersøkelse/Endimensjonal - De voksnes hypoteser kommer i veien
 - Utfordrende adferd
 - Maskene – «Dette kjenner jeg meg ikke igjen i....»
 - De sosialt konstruerte historiene om... «Jammen han er jo så..»
- Språk er mer enn ord!
- Mangelfull kompetanse i de gode barnesamtalene/i observasjon
- Ikke alle barn har en trygg voksen på skolen
- Relasjonsbevisste og relasjonskompetente voksne
 - God stemning
 - Positiv perspektivtaking
 - Sensitiv kommunikasjon (Pianta)

Husk at det er mange stemmer som skal høres...

Barnekonvensjonen - Artikkel 3 nr. 1

Ved alle handlinger som berører barn, enten de foretas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.

Barnets beste

- De valgene vi tar nå – ivaretar de barnets rettigheter? Her og nå og i fremtiden?
- Rett til beskyttelse
- Rett til god helse
- Rett til utdanning
- Rett til optimal utvikling

(Det er ikke anledning til å gjøre valg basert på for eksempel økonomi, det som er praktisk ol.)

Barnets beste – et utgangspunkt

- Hva sier barnet?
- Forhold i barnet (kan være både sårbarhet og beskyttelse avhengig av fortegn)
 - Identitet
 - Egenskaper
 - Vansker
 - Erfaringer
- Forhold utenfor barnet (kan være både sårbarhet og beskyttelse avhengig av fortegn)
 - Familiemiljø
 - Nære relasjoner
 - Barnehagekontekst

OBS! Denne listen er ikke uttømmende

Vurdere → Vekte → Vise

Vurderingen skal være individuell – fokus på ett barn av gangen

Vekte gjør vi når vi sammenholder flere barns beste

Vise er dokumentasjonen vår på at det er gjort en barns beste-vurdering

Kristian har en adferd som bekymrer. Han lager mye uro. Han kommer stadig med utsagn som andre elevene opplever krenkende. Når de andre svarer tilbake går han «i svart». De andre elevene svarer med å trekke seg unna Kristian. Han forstår ikke dette og blir lei seg og fortvila når han blir avvist. I friminutt er han svært aktiv. Han flyr rastløst fra den ene gruppen av barn til den andre og etterlater seg ofte kaos og lek som har gått i stykker. Noen lærere kaller han «the walking disaster». I samtale med voksne sier Kristian at de andre elevene ikke vil være venner med han og sier stygge ting til han. Foreldrene forteller at de ikke kjenner igjen denne adferden. De vil ikke vil at Kristian skal «fotfølges» og mener det forverrer situasjonen.

I samme gruppe er Philip. Han er stille og forsiktig og står ofte og ser på når de andre elevene leker. Han er sjelden sammen med noen og oppleves som en ensom gutt. Han blir svært engstelig når Kristian utagerer. Kristian angrep ved en anledning Philip og tok kvelertak på han. Philip har etter dette sagt at han ikke vil gå i samme klasse som Kristian. Han er redd. Philip har et høyt og økende fravær. Philip sine foreldre krever at Kristian bytter klasse.

- Gjør vurderingen på nytt – tenker du annerledes om denne utfordringen nå?

Pause 15 min (13.00 – 13.15)

Kristian og Philip (20 min)

- Ta for dere et barn av gangen – hvilke behov for hjelp og støtte har dette barnet? (Ikke gjør en vurdering på dette tidspunktet. List opp uttalte behov og behovene dere ser, bruk gjerne «Barnets beste – et utgangspunkt» som støtte)
 - Hva ønsker barnet?
 - Hva ønsker foreldrene?
 - Hva er deres faglige vurdering av behov?
 - Hva er det dere ikke vet som dere må finne ut av/undersøke i det videre arbeidet?
- Se guttenes behov opp mot hverandre – hvor kolliderer de?
- Gjør en vurdering av guttenes opplistede behov - hvilke bør følges opp med tiltak?
- Hva kan være gode tiltak?
 - NB! De valgene vi tar nå – ivaretar de barnets rettigheter? Her og nå og i fremtiden?
 - Er det tiltak som ikke kan brukes da de i for stor grad krenker det andre barnets behov og rettigheter?

Hvordan sikre effektiv aktivitetsplan, felles oppfattelse og positiv utvikling? Noen forutsetninger

- Foreldresamarbeid (lytte, anerkjenne, verdsette) NB! Den første samtalen...
- Ærlig, entydig og likelydende informasjon til alle involverte foresatte
- God kvalitet i undersøkelsen
- En så presis problembeskrivelse som mulig – hvilke utfordringer skal tiltakene løse?
- Virkningsfulle tiltak utarbeides i fellesskap
- Tiltak som følges opp med avtalt intensitet gjennom hele perioden

Hvordan sikre effektiv aktivitetsplan, felles oppfattelse og positiv utvikling? Noen forutsetninger

- Kontinuerlig oversikt og innsikt i barnets opplevelse av situasjonen
- Jevnlig evaluering og justering der alle parter høres (også barnet)
- Utvikling av et felles språk som gjør det mulig å snakke sammen og forstå (barn og voksne)
- Aktivitetsplan opprettholdes til barnet har det trygt og godt, og videreføres som «vedlikeholdsplan» lenge etter

Systemperspektivet

- Mobbing, ekskludering og utrygghet er ikke en individutfordring!
- Ved siden av individuelle aktivitetsplan(er) må det arbeides helhetlig med samspill, dynamikk og samhold i barnegruppa.
- Det finnes mer enn et sårbart barn i alle saker. Sørg for at alle får den oppfølgingen de trenger.
- Trengs det mer enn en Aktivitetsplan?

Aktivitetsplanen skal:

- Beskytte mot nye krenkelser
- Bygge trygghet
- Fremme inkludering og tilhørighet
- Sikre kontinuerlig oversikt og innsikt i barnets opplevelse av situasjonen
- Definer alltid hva som er hensikten med tiltaket

Tiltak som beskytter mot nye krenkelser

- Tett oppfølging av voksen på utsatte tidspunkt/aktiviteter (overganger, garderobe, kroppsøving, friminutt ol)
 - Tenk stafett og gjør planen skriftlig og tilgjengelig
 - Hvem skal vite/hvem har godt av å vite?
- Forventningssamtaler og adferdsavtaler
 - Konkret på hva som oppleves krenkende/skummelt/ubehagelig osv
 - Ansvarliggjøring og tydeliggjøring av hvordan de voksne skal hjelpe
- Involvering av foresatte
 - Likelydende informasjon til alle involverte
 - Konkret og entydig informasjon (pass på de små setningene vi slenger på for å gjøre ting mer spiselig)
 - Fokus på omsorg for barnet og hvorfor det er hensiktsmessig å endre/jobbe med noe
- Ulike former for skjerming
 - Deling av områder/aktivitet
 - Gruppedeling/deling på ulike rom ol
 - NB Barnets beste!

Tiltak som bygger trygghet

- Opplevelsen av å bli hørt og tatt på alvor
- Voksne som tar tydelig ledelse og ansvar med god kjennskap til elevgruppa
 - gruppeledelse, relasjonell ledelse, premissgiver for samhandling
- Kartlegging av elevens ressurspersoner på skolen
 - Det er ofte venner som er med på å skape trygghet
 - Ikke alle elever har voksne på skolen de har tillit til og som de kan snakke med/søke støtte hos – sørg for at de får det!
- Tilgjengelige, synlige voksne
- Tiltak som følges opp etter avtalen
- Dialog skole-hjem → TILLIT

Tiltak som fremmer inkludering og tilhørighet

- Bevisst bruk av gruppesammensetning/oppgaver/plassering/organisering osv – Bruk alle skolens strukturer
- God kjennskap til elevens ressurser slik at disse kan løftes frem - Styrking av barns kapital
- Skap rom og smutthull for relasjonsbygging hyppig og kontinuerlig
- Helhetlig og systematisk arbeid i hele elevgruppa
 - Gi rom for samtaler/samvær, bli kjent med, få respekt for
 - Tydelig voksenledelse – hva godtas og hva godtas ikke
 - Regler for samspill som følges opp konsekvent

Tiltak som sikrer kontinuerlig oversikt og innsikt i barnets opplevelse

- Tilsyn og systematiske observasjoner på utsatte tidspunkt/i utsatte aktiviteter
- Notatblokk i baklomma og fast tid til å diskutere observasjoner
- Hyppige barnesamtaler/observasjoner, planlagt og ved behov
- Tett dialog mellom barnehage og hjem
- Anerkjennelse av foresattes observasjoner og informasjon
- Profesjonsutøvelse

Definer alltid hva som er hensikten med tiltaket → Problembeskrivelse og sammenheng

- Den voksne er tett på i frilek ute.

Definer alltid hva som er hensikten med tiltaket →

Problembeskrivelse og sammenheng

- Emma synes det er vanskelig å komme inn i leken og å få med seg skifter i aktivitet. Da blir hun forvirret og trekker seg unna.
- Den voksne er tett på i frilek ute. **Hensikten** er å hjelpe Emma til å komme inn i lek og å fange opp dersom aktiviteten skifter uten at Emma får det med seg. Den voksne skal bidra til å vedlikeholde Emmas inkludering og posisjon i leken.

Definer alltid hva som er hensikten med tiltaket →

Problembeskrivelse og sammenheng

- Arild opplever ofte at Lars blir voldsom mot han i lek. Han synes dette er skummelt og trekker seg unna.
- Den voksne er tett på i frilek ute. **Hensikten** er å fange opp dersom Lars oppleves voldsom, slik at en kan veilede guttene videre i leken og unngå at Arild blir skremt og trekker seg unna.

Pause 15 min (14.00-14.15)

Aktivitetsplan

- I grupper - Bruk casen med Kristian og Philip som utgangspunkt. Lag aktivitetsplan for en av guttene.
- I grupper – Bytt aktivitetsplan. Se på de ulike forslagene til tiltak. Hva kan være mulig utfall av tiltakene? På godt og vondt. Kan de få utilsiktede konsekvenser? Klarer de å balansere mellom guttenes ulike behov? Let etter kloke og hensiktsmessige tiltak.
- I plenum – Presenter ett av tiltakene dere mente var gode da dere byttet aktivitetsplan. Hvorfor er dette et godt tiltak?